

**A PANNONHALMI BENCÉS GIMNÁZIUM
MOLLUSCA GYŰJTEMÉNYE I.**

**THE MOLLUSCS COLLECTION OF THE BENEDICTINE HIGH
SCHOOL OF PANNONHALMA. PART I.**

† Richnovszky Andor – Rékási József

ABSTRACT

The authors report on the molluscs collection of the Benedictine High School of Pannonhalma established in 1802. The collection was donated to the Benedictine Order by István SPAICS in 1802, which was then completed by the donation of Károly PÖSCH in 1847. PÖSCH had collected the Molluscs on Lesina island (Dalmatia, Croatia). In addition, the Benedictine Order bought prof. Lajos Mitterpacher's molluscs collection for 2500 forints in 1883. The valuable collection has been stored in the drawers, labeled by 9 to 16, of the library in Pannonhalma. Because of the enormous number of collected species, in the first part of our article we publish only the catalogue for drawers No. 9 and 10. The drawer No. 9 contains 77 genera and 116 species, while drawer No. 10 holds 46 genera and 101 species. The species are listed in alphabetical order, identification is due to the first author.

A gimnázium igazgatósága felkérésére néhai dr. RICHNOVSZKY Andor főiskolai tanár, malakológus végezte el a XIX. századi értékes Mollusca gyűjtemény determinálását, revideálását. Váratlan halála akadályozta meg, hogy közzé tegye az eredményeket. Kötelességemnek éreztem, hogy adatait közöljem, mivel a munkálatokban részt vettem, s jelenleg én vagyok a gyűjtemény őre. A hatalmas gyűjtemény nyolc szekrényfiókban foglal helyet. A szekrényfiók sorszáma: 9-16. Ebben a dolgozatban csak a 9. és 10. fiókban található Mollusca anyagot közöljük nem rendszertani, hanem alfabétikus sorrendben. A 9-es számú fiókban 77 genus 116 species, míg a 10. fiókban 46 genus 101 species található felírásokkal ellátva. A többi anyagot folyamatosan kívánjuk közzétenni.

A GYŰJTEMÉNY TÖRTÉNETE

A főapátság SPAICS István volt jezsuitától 271 példányt kap ajándékba. A Spaics-gyűjtemény 1802. októberében került Pannonhalmára.² A Mollusca-gyűjtemény a MITTERPACHER Lajos magyar királyi tudományegyetemi tanártól 1833-ban vett csiga- és kagylófajokkal³, valamint 1847-ben PÖSCH Károly császári és királyi kapitánynak *Lesina* (Losinj) szigetén gyűjtött és ajándékba adott példányaival szaporodott.⁴

Az egész MITTERFACHER-féle gyűjteményért 2500 forintot adott a főapátság. Leltárba vételüket a beszerzés idején SZEDER Fábán bencés végezte el. A leltár fénymásolata is birtokunkban van.⁵ A leltári napló a tudományos nevek mellett német nyelven is közli sok esetben a gyűjtés helyét. Természetesen a revideálás során az újabb malakológiai nomenklátúra sokban eltér a múlt századi elnevezésektől.

9-ES SZÁMÚ SZEKRÉNYFIÓKBAN LÉVŐ MOLLUSCA-GYŰJTEMÉNY

- Acar nodulosa nodulosa* (O.F.Müller, 1776), Adria
Agathylla exarata (Rossm.)
Anadara granosa (Lamarck, 1758), DNY-Pacific, gyakori
Anisus septemgyratus (Rossm.)
Anodonta cygnea (Lamarck)
A. glabra
A. piscinalis
Aplexa hypnorum
Aporrhais pespelecani (Lamarck), fossilis
Arca decussata (Reeve), Földközi-tenger
A. tetragona (Poli, 1795)
A. imbricata (Bruguière, 1789), syn.: *umbonata*, (Lamarck)
A. navicella (Reeve), Philippinen
A. noae (Lamarck, 1758), K-Európa
A. setigera (Reeve), Zanzibar
A. velata (Reeve), Földközi-tenger
A. zebra (Swainson, 1833), syn.: *occidentalis* (Philippi)
Barbatia barbata (Lamarck, 1758)
Bela ginnaniana (Risso), Földközi-tenger
Bolinus brandaris (Lamarck, 1758), Földközi-tenger

- B. cornutus* (Lamarck, 1758), Afrika
Buccinulum corneum (Lamarck), Földközi-tenger
Bursa elegans (Sowerby, 1835), Indiai-Óceán
B. rana (Lamarck, 1758), Indo-Pacific
Callista erycina (Lamarck, 1758), DNY-Pacific
Cantharus (pollia) dorbigny (Payraudeau), Földközi-tenger
Cardita calyculata calyculata (Lamarck, 1758), Földközi-tenger
Cecilioides acicula (O.F.Müller)
Ceratostoma erinaceum (Lamarck), Földközi-tenger
Chondrina avenacea (Brug.)
Chondrula tridens (O.F.Müller)
Cochlicopa lubrica (O.F.Müller)
Conus fuscocingulatus (Bronn), fossilis
C. monachus (Lamarck, 1758), syn.: *achatinus* (Gmelin), *vinctus* A.,
 Indo-Pacific
Conus monachus (Lamarck), Indiai-Óceán
C. sp. fossilis
C. sp. tertiär
Coralliophila neritoidea (Lamarck, 1816), Indo-Pacific
Otena decussata (O.G.Costa, 1830), Földközi-tenger
Cuma muricina (Bl.), Philippinen
Cythara (Lyromangelia) vanquelinii (Payraudeau), Földközi-tenger
Dreissena polymorpha (Pall)
Drupa morum (Röding, 1798), syn.: *horrida* (Lamarck), Indo-Pacific,
 eredeti papíroson, Philippinen, K-India
Ena montana (Drap.)
E. obscura (O.F.Müller)
Engina bicolor (Cantraine), syn.: *leucozona*, (Philippi), Földközi-tenger
Fagotia acicularis (Férussae)
Fasciolaria distans (Lamarck), Golf von Mexico
F. (Tarantinaea) lignaria (Lamarck), Földközi-tenger
F. polonice, fossilis
Fusinus colus (Lamarck, 1758), Indo-Pacific
Fusus burdigalensis (Grateloup), fossilis
F. clavatus, fossilis
F. corneus (Bronn), fossilis
F. covallinus (Scacchi)
F. gracillimus (Adams-Reeve)
F. pullus (Reeve)

- F. sp. Eocén*
F. sp., fossilis
Granaria frumentum (Drap.)
Hexaplex trunculus (Lamarck, 1758), Földközi-tenger
Latiaxis cristatus (Kosuge, ? 1979)
Lithodomus castaneus (Dunker)
Lithophaga teres (Philippi, 1846), Indo-Pacific
Loripes lacteus lacteus (Lamarck, 1758), Földközi- és Fekete-tenger
L. sp.
Lucina anatellinoides (Reeve), iuv., NY-India
Lymnaea peregra peregra (O.F.Müller)
L. truncatula (O.F.Müller)
Macrogastra ventricosa (Drap.)
Mitrella scripta (Lamarck, 1758), syn.: *flaminea* (Risso), Földközi-tenger
Monoceros sp.
Murex polymerphus, fossilis
M. saxatilis (Reeve)
M. spinicosta (Bronn), Baden
M. sublavatus, fossilis
M. trunculus (Gmund)
M. trunculus (Lamarck), iuv.
M. weinkauffianus
M. sp.
Modiola pectinata (Lamarck)
Muricopsis cristatus (Brocchi), Adria, Földközi-tenger
Mytilus galloprovincialis
M. grunerianus (Dunker), Island
M. sp.
Nitidella laevigata (Lamarck, 1758), Florida, NY-India, Bermuda
Ocenebrina edwardsi (Payraudeau), Földközi-tenger
Orcula doliolum (Brug.)
Orula conica (Rossm)
Pagodulina pagodula (Desm.)
Peristernia australiensis (Reeve, 1817)
Pisania striata (Gmelin), Földközi-tenger
Planorbis planorbis (Lamarck)
Pleurosoma variegata (Philippi)
Pleurotoma asperulata (Lamarck)
P. brevirostrum (Sowerby), fossilis, Bad

- P. granulato cineta* (Münster), fossilis
P. ramosa (Basterot)
Pupilla muscorum (Lamarck)
Purpura gigantea (Reeve)
P. haemastoma (Reeve), Földközi-tenger
R. lanceolata
Ranella marginata (Lamarck), fossilis
Raphitoma reticulata (Renier), Földközi-tenger
Ruthenica filograna (Rossm.)
Strombus decorus decorus (Röding, 1798), Indiai-Óceán
Tenedo navalis (Lamarck)
Terebellum terebellum (Lamarck, 1758), Indo-Pacific
Thais bicostalis (Lamarck, 1816)
T. mancinella (Lamarck, 1758), DNY Pacific, Australia
Theodoxus danubialis (C.PFR)
T. fluviatilis dalmaticus (Palts)
T. fluviatilis (Lamarck)
T. prevostianus (C.PFR) = *Theodoxus danubialis* (C.PFR)
Truncatella truncatula (Drap.)
Trunculariopsis trunculus (Lamarck), Földközi-tenger = *Murex trunculus*
Typhis (Typhinellus) tetrapterus (Bronn), Földközi-tenger
Unio carinthiacus (Cuming), Carinthien
U. crassus cytheraus (Küster), syn.: *batavus* (Lamarck)
U. tumidus (Rülliger), var. *minor*
Venericardia rhomboidea (Bronn)
Vitrea subrimata (Reinh)
Zebrina detrita (O.F.Müller)

10-ES SZÁMÚ SZEKRÉNYFIÓKBAN LÉVŐ MOLLUSCA GYŰJTEMÉNY

- Angaria delphinus* (Lamarck, 1758), Indo-Pacific, Nicobaren
Architectonica perspectiva (Lamarck, 1758), Indo-Pacific
Astraea (Bolma) rugosa (Lamarck), Földközi-tenger
Bankivia fesciata (Menke, 1830), NY-DK Ausztrália, Tasmánia, variabilis
Bissus-fonal
Calliostoma conulum (Lamarck), Földközi-tenger
C. laugierii (Payraudeau), Földközi-tenger
C. zizyphinus (Lamarck), Földközi-tenger

- Chamelea gallina* (Lamarck, 1758), Földközi-tenger, Fekete-tenger
Cittarium pica (Lamarck), Karib-tenger, lelőhely(= lh): NY-India
Circe arabica (Gray) = *Lioconcha arabica*, Madagaszkár
Clanculus (Clanculopsis) cruciatus (Lamarck), Földközi-tenger
C. corallinus (Gmelin), Földközi-tenger
C. sp. iuv. és ad. példányok
Cyclope peritea (Lamarck), Földközi-tenger
Cymbiola vespertilio (Lamarck, 1758) = *mitis.serpentina* (Lamarck),
 Fülöp-szigetek, Észak-Ausztrália
Cythera (Mangelia) sp. attenuata striolata (Risso)
Delphinula formosa (Reeve), var. Philippinen
Desinia (Orbiculus) exoleta (Lamarck, 1758) = *radula* (Brown, 1827),
 Atlanti-óceán, Földközi-tenger, lh = Adria
D. lupinus lincta (Pulteney, 1799), Atlanti-Óceán, lh = Adria
Epitonium clathrum (Lamarck) = *communis*, Földközi-tenger
Euchelus atratus (Gmelin, 1791) = *canaliculatus* (Lamarck), Indo-Pacific
Fagotia acicularis (Férussae), lh = Vöslau
Fusus dupetit = Thouarsii (Kiener), lh = Galapagos-szigetek
F. rostratus (Deshayes) = *strigosus* (Lamarck), Földközi-tenger
F. syracusanus (Lamarck), Földközi-tenger
Gibbula adansoni (Payraudeau) = *G.adriatica*, lh = Adria
G. adansoni (Payraudeau) = *adriatica* (Philippi), iuv. Földközi-tenger
G. (Adriaria) albida (Gmelin), Földközi-tenger
G. colliculus adansoni (Payraudeau), Földközi-tenger
G. (forskalea) fanulum (Gmelin) = *declivis* (Forskal.), Földközi-tenger
G. magus (Lamarck), Földközi-tenger
G. (Phorcus) richardi (Payraudeau), Földközi-tenger
G. (Phorcus) varia (Lamarck), Földközi-tenger
G. (Steromphala) divaricata (Lamarck), Földközi-tenger, lh = Adria
G. (Steromphala) umbilicalis (Da Costa), Földközi-tenger, lh = Új-Zéland
G. (Tumulus) ardens (von Salis) = *canaliculata* (Deshayes) = *fermoni*
 (Payraudeau), Földközi-tenger
G. varia (Lamarck)
G. umbilicalis (Lamarck), Földközi-tenger
G. umbilicalis (Risso)
Jujubinus striatus (Lamarck, 1758), Azori-szigetek, Földközi-tenger
J. unidentatus (Philippi), Földközi-tenger, lh = Adria
Lischkeia (Calliotropis) ottoi vaillanti (Fischer) = *regalis* (Verill-Schmidt),
 Portugália

- Littorina obtusata* (Lamarck) = *littoralis* (Lamarck), NY-Európa,
lh = Földközi-tenger
- L. pullus* (Lamarck)
- L. scabra scabra* (Lamarck, 1758), Indo-Pacific
- Maetra corallina* (Lamarck, 1758) = *stultorum* (Lamarck), Brit-szigetek,
Földközi-tenger, lh = Atlanti-Óceán
- Maurea selecta* (Dillwyn, 1817), Új-Zéland
- Melanopsis* sp.
- M. sp. fossilis*
- Melarephis neritoides* (Lamarck)
- Monodonta (Osilinus) articulata* (Lamarck), Földközi-tenger
- M. (Osilinus) mutabilis* (Philippi), Földközi-tenger, lh = Adria, iuv.
- M. (Osilinus) turbinata* (Born), Földközi-tenger
- Neptunea antiqua* (Lamarck), lh = Nord Ins.
- Phasianella australis* (Reeve) = *lingulata*
- P. australis* (Reeve) = *punctato lineata*
- P. lentiginosa* (Reeve), Ausztrália
- P. sp.*
- Pitar prore* (Conrad, 1837), DNY-Pacific
- Planaxis sulcatus* (Born, 1778), Indo-Pacific
- P. sp.*
- Pleurotoma cataphracta* (Bronn), fossilis, Baden
- P. dimidiata* (Brocchi), fossilis
- Rissca subustulata* (Schwarz), Földközi-tenger
- R. sp.*
- Scalaria aurita* (Sowerby)
- S. ? chaloedonium*
- S. clathrus* (Lamarck), NY-India
- Smaragdia viridis* (Lamarck, 1758), Florida, Bermuda
- Stenotis pallidula* (Da Costa) = *neritoides* (Gould.), Észak-Atlantic,
lh = Földközi-tenger
- Strombus alatus* (Gmelin) = *pyrulatus* (Lamarck), Golf von Mexico
- S. canarium* (Lamarck, 1758) = *isabella* (Lamarck), DNY-Pacific,
lh = Ceylon, Philippinen
- S. dostatus* (Gmelin, 1791) = *accipitrinus* (Lamarck), NY-India, Florida,
Bermuda, Brazília, lh = NY-India
- S. decorus decorus* (Röding, 1798) = *mauritanicus* (Lamarck),
Indiai-Óceán, lh = Mauritien
- S. fissserula*

- S. gibberulus gibberulus* (Lamarck, 1758), Indiai-Óceán
S. luhuanus (Lamarck, 1758), NY-Pacifik, K-Ausztrália
Tectarius muricatus (Lamarck, 1758), Cuba
Terebellum terebellum (Lamarck, 1758), Indo-Pacifik
Thalotia conica (Gray), var.
Tricolia pulla (Lamarck), iuv., Földközi-tenger
T. tenuis (Michaud) = *intermedia* (Scacchi), Földközi-tenger
Trochocochlea tessulata (Born)
Trochus articulatus
T. biasoletti (Philippe), Földközi-tenger
T. chemnitzii (Philippi), Portugália
T. exiguus (Pultenay), Földközi-tenger
T. flavus
T. fumosus (Philippi)
T. granosus (Lamarck)
T. patulus, fossilis
T. sanguineus (Lamarck)
T. tuber (Lamarck), NY-India
T. vittatus (Gmelin)
T. sp. lecsiszolt példányok
Turbo argyrostomus (Lamarck, 1758) = *carduus* (Fischer), Indo-Pacifik,
 lh = K-India
T. cantharidus purpuratus (Martun)
T. chrysostomus (Lamarck, 1758), Indo-Pacifik, lh = K-India
T. niger (Wood), Chile
T. obligatus (Say)
T. papillosus (Donov), Európa, csiszolt példány
T. radiatus (Gmelin)
T. rugosus (Lamarck), fossilis, Steinabrunn
T. sanguineus (Lamarck)
T. sarmaticus (Lamarck), Új-Zéland
T. saxosus (Wood), Panama
T. sp.
Umbonium vestiarium (Lamarck, 1758), Indo-Ny-Pacifik

ÖSSZEFOGLALÁS

Néhai dr. RICHNOVSZKY Andor főiskolai tanár, malakológus determinálta és revidéálta a gimnázium értékes XIX. századi Mollusca-gyűjteményét.

A determinált és revidéált anyagot nyolc szekrényfiókban helyezték el, 9-16-os sorszámmal.

Jelen dolgozatban a 9-es és 10-es fiókokban talált Mollusca anyagot adtuk meg alfabetikus sorrendben.

IRODALOM

1. **KUNCZE, L.** (1874): in FEHÉR, I.: Győr megye és város egyetemes leírása, p. 238-239.
2. **SÖRÖS, P.** (1916): A Pannonhalmi Főapátság története. – Budapest, Stephaneum Nyomda RT. VI. kötet/B, p. 47.
3. **SZEDER, F.** (1840-1850): Technophysicameion: Catalogus Collectionis Naturalium et Artefactorum in Archicoenobio S. Martini... existensis. – p. 261-288.
4. **SÖRÖS, P.** (1916): 1802. október 9.: Director gymnasii Albaregalensis Stephanus Spaitis adtulit collectionem rerum naturalium. Diarium monasterii Sancti Martini.
5. **SZABÓ, F.** (1981): A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár kéziratkatalógusa – 1850 előtti kéziratok. Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, pp. 1-240. Magyarországi egyházi könyvtárak kéziratkatalógusai: Catalogi mancriptorum, quae in bibliothecis scolesiacis Hungariae asservantur 2.

† DR. RICHNOVSZKY ANDOR

DR. RÉKÁSI JÓZSEF
Pannonhalma, Vár u. 2.
9090

